

(/)

🏠 (/)

> Trafik og transport - Videnskab - Teknik (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Sønderjysk Søfarts Historie 1-2

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/bugatti-i-danmark>)

Sønderjysk Søfarts Historie 1-2

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 1081

Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/soenderjysk-soefarts-historie-1-2>)

t (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på

<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/soenderjysk-soefarts-historie-1-2>) **in** ([http://www.linkedin.com/shareArticle?](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/soenderjysk-soefarts-historie-1-2&title=)

<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/soenderjysk-soefarts-historie-1-2&title=>)

**Mikkel Leth Jespersen og Hans Schultz Hansen
m.fl.**

Sønderjysk søfarts historie Bd.1-2

**Historisk Samfund for Sønderjylland, 2021. 868
sider illustreret. 498 kr.**

Af Kresten Søe

Tobindsværk om Slesvigs søfartshistorie fra Oldtiden til i dag

Historisk Samfund for Sønderjylland udgiver med fondsstøtte i samarbejde med Museum Sønderjylland et værk i to bind: - Sønderjysk søfarts historie - på tilsammen 868 sider. Værket er en samlet fremstilling af Sønderjyllands rige søfartshistorie fra de ældste tider til i dag. Fremstillingen bygger på såvel eksisterende viden som ny forskning og behandler hele det historiske Sønderjylland mellem Kongeåen og Ejderen.

De i alt seks forfattere står for fremstillingen af hver sin hoveddel/tidsperiode og er alle eksperter i søfartshistorie fra arkiver, museer og universiteter.

Værket er rigt og indbydende illustreret med kort, grafer, billeder, portrætter og fotos.

Hovedopdelingen foregår i følgende perioder: Oldtidens søfart indtil 800, Vikingetidens og Middelalderens søfart 800-1600, Skibe i øst, søfolk i vest 1600-1814, Verden ligger åben 1814-1920 og Fra fragtfart til fritidssejladstiden efter 1920.

Derudover er der litteraturoversigt med forklaring på, hvor perioderne fortrinsvis findes omtalt, Kilder og litteratur, Noter suppleret af forskellige registre og billedhenvisninger.

Et meget bredt hovedværk på sit område

Bogens fremstilling af emnet er meget omfattende med flere underafsnit under hver periode. Her sammenfattes således både regionens demografi, klima, erhverv, forhistorie og landskab. Derudover omtales også fund og fundsteder, hovedbyer og -lokaliteter gennem tiderne. Endelig inkorporeres både den danske og europæiske historiske ramme flittigt med dens krige, vareudveksling, handelsruter og svingende konjunkturer fra periode til periode. Heller ikke emner som navigation, forlis, redning, hval- og sælfangst, fiskeri, skibsbygning, sørøveri og smuglervirksomhed bliver glemt. Derudover får også landsdelens erhvervsvirksomhed med kompagnier og handelshuse, søens folk, og deres familier en grundig analyse og behandling i hver sin tidsalder.

Eksemplificering af værkets bredde via hoveddelen: Verden ligger åben

Da en redegørelse for alle 868 sider er en umulighed i et værk som dette, så vil jeg tage udgangspunkt i en mere grundig gennemgang af Verden ligger åben om 1814-1920 og lade de 220 sider her eksemplificere, hvor bredt og grundigt det samlede værk belyser hele den sønderjyske søfartshistorie.

Her tager Mikkel Leth Jespersen fat, hvor forrige del slutter, nemlig med Englandskrigene, der ramte både den nationale og den sønderjyske skibsfart hårdt. Mange især store skibe var gået tabt og fastlandsspærringen resulterede i afbrudte givtige handelsforbindelser i det oversøiske, hvor især Flensborg blev ramt.

Derudover redegøres for den historiske ramme med tabet af både den danske flåde og rigsfællesskabet med Norge. Under den historiske ramme forklares yderligere flådens og rigsfællesskabets styrke, som havde været ryggrad for den danske neutralitetspolitik og opblomstringen af søfartshandelen omkring år 1800 – den såkaldte florissante periode.

Bogen fortæller her også om forskydningen mellem de større byers betydning og analyserer, hvorfor og hvordan Flensborgs førerposition gled temporært over på Åbenrå. I det samlede billede kommer forfatteren også ind på, at småskibsfarten på fx Marstal, Ærøskøbing og Haderslev var ret uberørt af

Englandskrigene.

Verden ligger åben har yderligere underafsnit og kapitler om handelsflåden på både øst og vestkysten af landsdelen, redere og det generelle ejerskab til skibene – ofte i form af fx skibsandele, træskibsværfterne og deres vilkår og andelen af søfolk i forhold til folketællinger og bosted.

Disse kapitler er illustrativt udbygget med kapitler med erindringsstof af nedskrevne samtidsoplevelser fra bogens kilder, som gennem sømandsoplevelser fortæller om mulighederne for karriere til søs fra start som skibsdreng, besætningens sammensætning og roller ombord og evt. videre uddannelse for de socialt mere velstillede.

Yderligere er der kapitler om periodens havne og ladepladser på de forskellige lokaliteter og godstrafikken og rejseruterne både lokalt og verden over. På samme måde udbygges udviklingen afsnit for afsnit i sidste halvdel af perioden efter de Slesvigske krige. Her fokuseres bl.a. på færge- og postfart og ikke mindst den glidende overgang fra sejl til damp og fra træskibe til stålskibe. Her som tidligere følges udviklingen også på skift via udviklingen lokalitet for lokalitet: Havnene der måtte moderniseres og uddybes, de muligheder telegrafien skabte for rederne, den nye godstrafik og den stigende konkurrence fra både jernbanen og de mange nyanlagte veje.

Derudover giver Mikkel Leth Jespersen en fin redegørelse for, hvordan skibsfarten og økonomien bagved påvirkedes af den moderniserede infrastruktur og ikke mindst telegrafens kommunikationsmuligheder med direkte forbindelse til nær og fjern til stor forbedring af det økonomiske rationale for både den lokale søfart og handelen fx på østen. Et emne, der også ses udbygget fint i et af andet binds sidste kapitler.

Slesvigs adskillelse fra Danmark og indlemmelse i det tyske kejserrige efter 1864 sammenlignes og analyseres med krisen efter 1814, som her vurderes til at have noget mindre indflydelse på søfarten end Englandskrigene.

Også denne periode levendegøres af erindringer direkte i fremstillingen om fx sømandsvilkår under den tyske kejser, handel verden rundt og oplevelser i det tyske kolonirige.

På samme måde gives et udmærket indblik i de sønderjyske søfolks vilkår i 1. verdenskrig, deres internering i England efter krigen og landsdelens rederiers skibstab mht. både forlis og ved udlevering som krigsbytte til de allierede.

Små anker og spørgsmål

Med henblik på nærmere forståelse savner jeg et mere dybtborende afsnit med oversigt og karakteristika af de forskellige historiske sejlsskibstyper. Typebetegnelsen Kravel undrer mig, idet denne type stort set alle andre steder ses betegnet som Karavel – et sted anføres dog, at Kravel er plattysk for Karavel.

Yderligere ses en Brik med to fuldriggede tredelte master fejlagtigt betegnet som en Brigantine. På brigantinen består rigningen i modsætning til skibet på billedet af en fuldrigget tredelt mast for og en skonnertrigget agter.

Derudover synes at herske nogen uenighed om definition af det gamle mål for skibsstørrelse og lasteevne, som er en læst/commercelæst. På side 97 i første del angives en læst klart og korrekt til ton, mens forfatteren på s. 16 i andet bind efter en kringlet redegørelse skriver: "at et skibs drægtighed i nettoton er ca. halvdelen af, hvad det havde været i læster"!! - altså det omvendte.

Konklusion, målgruppe og vurdering som ny hovedværk

Tobindsværket har en god glidende kronologisk fremstilling, der skaber en velfungerende sammenhæng mellem de forskellige perioder, som alle er i et udmærket samspil med den historiske ramme.

De indflettede erindringsglimt skaber en vedkommende atmosfære og bryder den ofte lidt tørre fakta- og navnemættede fremstilling og dens grafer og statistikker.

På samme måde gives der også plads til lidt faktuelle detaljer fx en omtale af dampskibsveteranen Alexandra fra 1908, der stadig som restaureret sejler som populær turisdamper på Flensborg Fjord. Også spritruterne og deres driftige bagmænd bliver der en del sider sat af til med løssluppenhed

ombord og muntre beretninger om afsløring af diverse smugler tricks.

Yderligere skal bogens illustrationer også have afsluttende meget rosende ord med sig. De er både indbydende, skaber en fin maritim og historisk atmosfære, foruden at de overalt er i udmærket samspil med fremstillingen.

Trods det angivne er værket dog primært forskningsrelateret med et detaljeret niveau og krav om nogen forhåndsviden af sin læser.

De mange tal, familie- og erhvervshistorien og lokalhistoriske og tørre tekniske detaljer fylder. Men det er elementer, som altid følger med i et sådant videnskabeligt værk, og som her tilmed indgår på en ret overskuelig måde i bogens almindelige fremstilling.

Ikke desto mindre må målgruppen dog primært defineres til fagfolk og videregående interesserede. Men samlet set er det dog næppe for tidligt allerede nu at klassificere Sønderjysk søfarts historie som et grundigt, veldisponeret og indbydende nyt hovedværk i den danske søfartshistoriske litteratur.

[Historie-online.dk, den 12. oktober 2021]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/bugatti-i-danmark>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/flaaden](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/flaaden)